

Структурні реформи і регіональна конвергенція в Україні

Досліджуються проблеми регіональної конвергенції в Україні. Для визначення нерівності між регіонами України обчислено індекс Тейла, а також індекс структурних змін. За допомогою економетричних методів обґрунтовано необхідність здійснення структурних реформ та ідентифіковано ті реформи, що посилюють регіональну конвергенцію. Ключові слова: структурні реформи, регіональна конвергенція, структурні зміни, індекс Тейла.

Нерівномірність та структурні диспропорції регіонального економічного розвитку в Україні сьогодні загострюють необхідність дослідження їх структурних особливостей з метою розробки та забезпечення ефективної довгострокової стратегії розвитку. У 2010 р. показник валового регіонального продукту на душу населення у м. Києві становив близько 70000 грн., у Дніпропетровській області – понад 30000 грн., у Донецькій, Запорізькій, Київській, Одеській, Полтавській, Харківській областях та м. Севастополі – від 20000 до 30000 грн., у решті областей – від 10000 до 20000 грн. [14].

Розрив між найбагатшим (за винятком м. Києва) та найбіднішим регіоном за цим показником становить близько 24000 грн. на душу населення. Така нерівність свідчить про значні структурні диспропорції в економіці України на регіональному рівні (рис. 1).

Для оцінки динаміки зростання / зниження диспропорцій регіонального економічного розвитку України використовуємо індекс Тейла. Методика обчислення індексу описується формулою (1):

$$T_t = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{x_i}{\bar{x}} \times \ln \frac{x_i}{\bar{x}}, \quad (1)$$

де x_i – дохід i -того регіону;
 $\bar{x}$ – середнє значення доходу;
 N – кількість регіонів у вибірці.

Для обрахунку індексу на максимальному можливий період ми за значення доходу взяли додану вартість. Такий індекс показує регіональний розподіл доходу за регіонами: що нижче значення індексу Тейла, то нижчий ступінь нерівномірності серед регіонів в Україні і навпаки. Одна з переваг індексу Тейла над подібними показниками, скажімо, коефіцієнтом Джині є його властивість адитивності – сумарна регіональна нерівність у країні дорівнює сумі нерівностей регіонів. Індекс Тейла, як зазначають у своєму дослідженні Є. В. Раєвнева та А. Ю. Бобкова [13], може розглядатися як показник вимірювання значного переважання одного регіону над іншим, відсутності диверсифікації, наявності відносної ізоляції, економічно-соціальної нерівності і т. д.

Як видно з рис. 2, динаміка індексу Тейла характеризується постійним зростанням протягом 1996-2007 рр. зі стабілізацією у період 2008-2010 рр. Слід

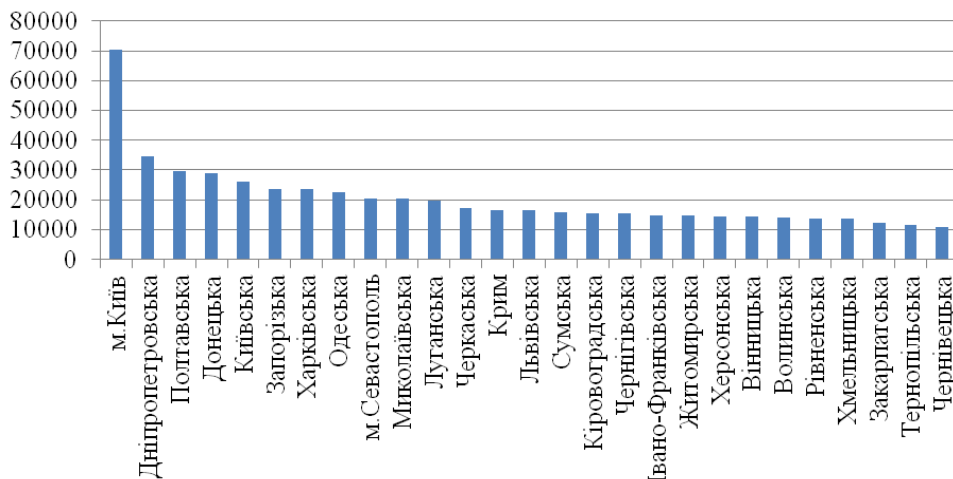

Рис. 1. Валовий регіональний продукт на душу населення, грн., 2010 р.
(Побудовано на основі даних Держкомстату [14])

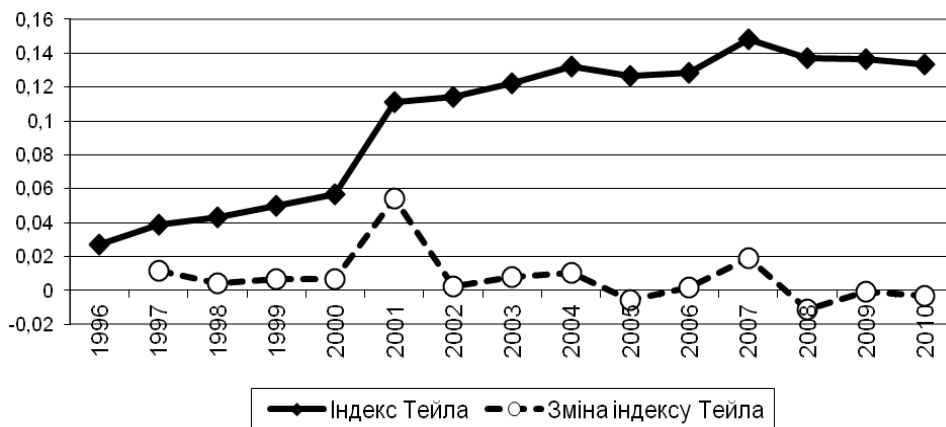

Рис. 2. Динаміка індексу Тейла в економіці України, 1996-2010 рр.
(На основі власних розрахунків)

також звернути увагу на так звані пікові періоди зростання індексу Тейла – 2001, 2004, 2007 рр. Ці періоди швидкого зростання нерівності досить точно співпадають з періодами високої інфляції в Україні. Подібні результати зв'язку інфляції та зростання регіональної нерівності можна знайти в працях О. М. Балакіревої, В. А. Головенько, Д. А. Дмитрука та ін. [12], І. Г. Филиппової, В. Г. Сумцова [16] та ін., де інфляція виокремлюється як один з чинників посилення нерівності в Україні.

Окрім того, припускаємо, що такі збурення виникають через структурні диспропорції в економіці України, що перш за все проявляються у зростанні в структурі виробництва та експорту частки сировинної та проміжної продукції, та підсилюються зовнішніми кон'юнктурними чинниками, а також через невизначеність стратегії довгострокового розвитку.

Протягом останніх років значення індексу незначно зменшується, що дає підстави стверджувати, що, хоч і дуже незначно, проте відбувається зменшення

нерівності в Україні. Проте, слід зазначити, що таке зменшення нерівності не обов'язково відбувається за рахунок підвищення рівня життя у бідних регіонах.

Обчислені вище показники дають можливість зробити проміжні висновки: по-перше, з огляду на значну нерівність між регіонами України, ефективність регіональної політики викликає сумніви; по-друге, в сучасних умовах макроекономічної нестабільності в Україні та світі актуальність регіональної проблематики суттєво посилюється і на сьогодні існує гостра необхідність здійснення структурних реформ з метою конвергенції регіонів. Метою нашої роботи є оцінити ступінь конвергенції чи дивергенції між регіонами України, що враховує не лише рівень добробуту в регіонах, а й особливості структури виробництва та макроекономічну політику в Україні. Отримані результати дозволяють виокремити певні структурні реформи, що дозволять позитивно вплинути на процес конвергенції регіонального розвитку.

Дослідження проблем регіональної конвергенції висвітлені у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. І. Коңья [4] здійснив обрахунок та аналіз диспропорцій в економіці Чехії, Угорщини та Польщі протягом 1996-2009 рр. на макроекономічному рівні, адаптувавши методологію бізнес-циклів до перехідних економік. Використовуючи метод оцінки «прихованих» диспропорцій на ринках праці та капіталу, автор виявив, що ці ринки тут є менш ефективними, ніж у Західній Європі. І. Коңья показав, що зменшення диспропорцій на ринках праці та капіталу, завдяки здійсненню структурних реформ, спричинило збільшення випуску, особливо для Угорщини та Польщі.

Дж. Лін [5] є представником нових структуралістів. Автор зазначає, що без здійснення структурних змін та реформ неможливо досягти вищого рівня економічного розвитку. С. Джонсон [3] досліджував структурні реформи та економічне зростання у розвинених країнах та країнах, що розвиваються. Автор аналізував вплив реформ на внутрішньому товарному ринку, на внутрішньому фінансовому ринку, а також реформ, що стосуються сфери міжнародної торгівлі та зовнішнього рахунку капіталу. Автор стверджує, що реформи лібералізації¹, а особливо зменшення обмежень у кредитуванні та збільшенні прямих іноземних інвестицій, сприяли зростанню доходів.

А. Спілімберго та Н. Ксінгуан Че [10] дослідили вплив структурних реформ на регіональну конвергенцію 32 країн за максимально можливий період для кожної країни. Результати дослідження підтвердили, що внутрішній фінансовий розвиток, відкритість торгівлі, краща інституційна інфраструктура і окремі реформи на ринку праці сприяють регіональній конвергенції. Однак ці реформи мають неоднозначний вплив на зростання тих регіонів, які є ближчими до «межі розвитку країни». Автори виділяють кілька причин, чому деякі структурні реформи можуть впливати на швидкість регіональної конвергенції. Наприклад, більш розвинена фінансова система може сприяти міжрегіональній мобільності капітальних ресурсів до регіонів, де капітал матиме найвищу граничну віддачу, збільшуючи таким чином швидкість надолуження. Торгова та фінансова відкритість може служити аналогічній функції – підвищенню мобільності інноваційних ідей та заохоченню ефективного розподілу виробничих ресурсів за рахунок впровадження більш ринкової конкуренції в економічній системі. Реформи на

¹ А саме лібералізація внутрішнього фінансового сектору, лібералізація операцій рахунку іноземного капіталу; лібералізація тарифних ставок та рахунку поточних операцій; розвиток галузей телекомунікацій, енергетики та сільського господарства.

Рис. 3. Динаміка індексу структурних змін в регіонах України, 2005-2009 рр.
(На основі власних розрахунків)

ринку праці, що мають на меті скорочення витрат на найм та звільнення, можуть зробити регіональний розподіл праці більш ефективним. Якість інституційної інфраструктури країни (верховенство закону і якість бюрократії, а також сприяння регіональній конвергенції) сприяє більшій ефективності впровадження вищезгаданих структурних реформ [10].

Учені Національного інституту стратегічних досліджень, що здійснюють моніторинг розвитку регіонів України, зазначають, що дефіцит фінансування виробництва та пов'язане з цим недозавантаження виробничих потужностей у поєднанні з тривалим виробничим циклом системоформуючих підприємств промислових регіонів України не дає змоги швидко відреагувати на сприятливу кон'юнктуру зовнішніх ринків. Неефективність системи міжрегіонального перерозподілу ресурсів і доходу, відсутність структурно-інноваційних зрушень економіки регіонів, неефективність фінансових механізмів подолання соціально-економічної відсталості регіонів посилюють диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів, перешкоджають реструктуризації їх економіки та модернізації виробництва на основі нового технологічного укладу, налагодженню гармонійної взаємодії центру та регіонів у післякризовий період відновлення національної економіки [15].

В. Є. Воротін, Я. А. Жаліло [11] обґрунтовують необхідність посилення регіональної конвергенції шляхом здійснення структурних реформ. Зокрема, автори зазначають, що «формування ефективної системи регулювання регіонального розвитку у сучасних умовах господарювання передбачає насамперед здійснення структурної перебудови економіки регіонів; поступову заміну адміністративних

та прямих методів державного регулювання на економічні (непрямі) методи; перехід від принципів директивного планування до прогнозного (індикативного, регулятивного) планування регіонального розвитку». Автори наголошують на важливості перенесення акцентів з «компенсуючих» на «стимулювальні» методи державного підтримання місцевого та територіального розвитку». Однією з визначальних проблем розвитку регіонів автори вважають саме посилення диспропорцій за показниками соціально-економічного розвитку, що активізує вільний рух виробничого, грошового та людського капіталу, але водночас посилює й відцентрові тенденції окремих (більш розвинених) регіонів та «консервує» утриманські настрої «регіонів-реципієнтів».

Праця В. Михненко та А. Свейн [6] присвячена еволюції розвитку економіки України з 1990 по 2009 р., де особлива увага зосереджується на порівнянні регіональних економічних показників під час фази експансії в країні з 1999 по 2008 р. Посилення доцентрових тенденцій та диспропорцій між регіонами автори пояснюють значною мірою політичними чинниками, а особливо змінами основних моделей розвитку і особливостями державної влади. Автори вважають, що українську економіку слід розглядати як сукупність історично сформованих і географічно обмежених регіональних економік, які функціонально інтегровані та зовнішньо орієнтовані. Регіональні економіки відображають ступінь ланцюгової спеціалізації секторів і / або товарів і залежать також від експорту товарів і їх виробництва або від імпорту зовнішнього капіталу. На думку авторів, основна причина таких тенденцій криється у шляхозалежній та невизначеній стратегії розвитку. У той час як перехід до ринку зруйнував більшість промислових регіонів у країнах Центральної і Східної Європи, в Україні ці регіони виявилися стійкими і служили основою національної економіки. Очевидно, що економічне зростання підсилювалось за рахунок експортних доходів для фінансування зростання споживання в цих регіонах. Причинами ж дивергенції автори вважають чинники, пов'язані з ефектом масштабу. Поява національних ринків капіталу та підвищення мобільності трудових ресурсів посилювали доцентрові тенденції. На формування регіональної економіки в Україні визначальний вплив мали дві національні моделі розвитку, які автори називають як «кучманоміка» та «помаранчева модель». В основі першої моделі – стратегія експорторозширюючого промислового зростання, в основі другої – стратегія національного накопичення на основі моделі кредитного споживання, що базувалась на імпорті іноземного капіталу. У так званій моделі «кучманоміки» заохочувалось промислове виробництво, що було зосереджене на сході країни задля розширення зовнішніх ринків, які водночас є потенційно нестабільними. У «помаранчевій моделі» пріоритетним був сектор послуг у великих містах та туристичних регіонах, які були надто залежними від імпорту капіталу. На думку авторів, результатом Помаранчевої революції стала руйнація здатності нарощувати промисловий розвиток у східній частині країни. Таким чином, Україна стає все більш прив'язаною до продуктивності периферійних, сільськогосподарських регіонів з низькими темпами зростання і громадяни країни ставали все більш залежними від державної підтримки доходів [6].

Хоч останні роки й характеризуються не зростанням регіональної нерівності, це, на нашу думку, лише частково можна пояснити позитивним впливом державної політики. Радше така ситуація виникла як наслідок кризових явищ у світовій економіці. Щоб побачити це, розглянемо динаміку індексу структурних змін у регіонах України протягом 2005-2009 рр. Обчислення цього індексу ґрунтується

на основі методики Міжнародного валютного фонду [2] і визначається як зважене середнє темпів зростання валової доданої вартості у секторах, де вагами є частки секторів. Обрахунок індексу структурних змін саме за період з 2005 по 2009 рр. пояснюється, по-перше, тим, що регіональна статистика в Україні ведеться лише з 2004 р., а, по-друге, станом на момент обчислення статистичні дані по валовій доданій вартості у секторах економіки в регіональному розрізі обмежувались 2009 р. Оскільки цей індекс враховує секторальну структуру економіки регіону і темпи їх зростання, то це дає підстави стверджувати про сукупний ефект структурних змін кожного регіону.

На рис. 3 відображено результати обчислень індексу структурних змін у регіонах України у 2005-2009 рр. Згідно з результатами, найбільші значення індексу структурних змін в економіці спостерігались протягом 2007-2008 рр. У 2009 р. значення індексу структурних змін різко знизилось і є найнижчим у порівнянні з попередніми роками для всіх регіонів. Такі результати пояснюються падінням валової доданої вартості, особливо у експортоорієнтованих галузях регіонів-лідерів, що пов'язано з впливом зовнішніх чинників.

Незважаючи на те, що індекс структурних змін протягом 2006-2007 рр., одночасно протягом цього періоду зростав і показник нерівності. Обчислений коефіцієнт кореляції між змінами (першими різницями) показників структурних змін та «регіонального» індексу Тейла рівний 0,29, 0,59, 0,59 та 0,57 для, відповідно, 2006, 2007, 2008 та 2009 рр. Така залежність вказує на досить загрозливу ситуацію у регіональному розвитку України, коли саме ті регіони, що підвищують показники структурних змін, більше додають до регіональної нерівності. Тривале продовження такої регіональної політики веде до так званого ефекту Матвія [7], коли розрив у розвитку регіонів стає таким великим, що подальше зближення стає практично неможливим.

Отже, можемо припустити, що нерівність, яка підсилюється структурними викривленнями, є результатом відсутності цілеспрямованої державної політики структурних змін та впровадження структурних реформ. Орієнтованість на короткострокову перспективу та кон'юнктурний характер змін, що породжують мотивацію розвивати ті сектори, де отримання прибутків є негайним, лише посилюють негативні тенденції з точки зору довгострокового періоду. Структурні зміни здійснювались стихійно і служили швидше інструментом стабілізації ситуації, а не її зміні, збереженню «старої» структури виробництва. Окрім того, експортозалежна модель розвитку економіки України характеризується чутливістю до зовнішніх чинників, зокрема, світові кризові явища 2008 р. негативно вплинули на економічні перетворення в українській економіці. Ми вважаємо, що подолати ці негативні тенденції, а зокрема посилити конвергенцію між регіонами України, можна шляхом здійснення структурних реформ.

Для чисельного дослідження конвергенції регіонів України визначимо бета-конвергенцією, тобто зближення значень валового регіонального продукту між регіонами, при якому бідні регіони зростають швидше [1; 9]. Для цього оцінимо вплив реального валового регіонального продукту на душу населення на приріст цього ж показника протягом 2004-2010 рр. у всіх регіонах України. Отже, регресійне рівняння матиме такий вигляд:

$$\Delta \ln Y_{j,t} = \alpha_0 + \beta \ln Y_{j,t} + \varepsilon_{j,t} \quad (2)$$

де j – регіон;

Y_j є реальним ВРП на душу населення регіону j . Від'ємне значення параметру β вказує на регіональну бета-конвергенцію, оскільки регіони з гіршими початковими умовами матимуть вищі темпи зростання. Оцінюючи панельну регресію (2), отримуємо:

$$\Delta \ln Y_{j,t} = \begin{pmatrix} 0,89 \\ 0,138 \end{pmatrix} - \begin{pmatrix} 0,08 \\ 0,015 \end{pmatrix} \ln Y_{j,t}; \quad R^2 = 0,14; \quad DW = 2,64. \quad (3)$$

Як бачимо, оцінене значення бета-конвергенції регіонів України дорівнює $-0,08$ і є статистично значимим. Оцінене значення сумірне з результатами А. Спілімберго та Н. Ксінгуан Че [10], в яких середнє значення для 32 досліджуваних країн дорівнює $-0,04$. Зауважимо, що якщо оцінити рівняння (2) в до- та післякризовий період, то можна зробити висновок, що коефіцієнт бета-конвергенції суттєво змінюється в часі, і протягом 2004-2008 рр. в Україні швидше мала місце дивергенція, тоді як протягом 2008-2010 рр. – конвергенція. Це справджується у випадку як для номінальних, так і реальних даних і підтверджує наші попередні висновки, зроблені вище.

Для виявлення впливу структурних реформ на конвергенцію скористаємось методикою, описаною у [10], де важливою змінною є «відстань до лідируючого регіону», що вимірюється так:

$$distance_{j,t} = \ln Y_{frontier,t} - \ln Y_{j,t}, \quad (4)$$

де j – регіон; $Y_{frontier}$, Y_j є реальним ВРП на душу населення регіону-лідера та кожного регіону відповідно.

Базуючись на даних за 2004-2010 рр. оцінимо залежність такого виду:

$$\Delta Y_{j,t} = \alpha_0 + \alpha_1 distance_{j,t-1} + \alpha_2 distance_{j,t-1} \times SR_{t-1} + \alpha_3 SR_{t-1} + \alpha_4 \Delta Y_{frontier,t} + \varepsilon_{j,t} \quad (5)$$

де $\Delta Y_{j,t}$ – зростання ВРП на душу населення регіону;

SR_t – змінна, що визначає певну структурну реформу;

$\Delta Y_{frontier}$ – зростання ВРП на душу населення найрозвиненішого регіону.

В нашому дослідженні ми розглянемо три структурні реформи, а саме вступ до СОТ, політика щодо обмінного курсу, політика щодо інфляційних процесів.

У регресійному рівнянні (5) позитивне значення коефіцієнта α_1 вказує на позитивний зв'язок між регіональним зростанням та відстанню до регіону-лідера, що фактично визначає існування регіональної конвергенції. Своєю чергою, коефіцієнт α_2 буде позитивним тоді, якщо одночасно позитивними є вплив зростання у показниках структурної реформи та відстані до регіону-лідера². Подібно ж ми інтерпретуватимемо і коефіцієнт α_3 , позитивне значення якого вказуватиме на те, що збільшення в показниках структурної реформи має

² В нашому випадку негативне значення коефіцієнта α_2 для структурних реформ щодо зменшення інфляції буде вказувати на позитивний ефект від таких реформ. Також для політики щодо обміну валют негативне значення коефіцієнта α_2 вказуватиме на позитивний ефект ревальвації на регіональне зростання.

Таблиця 1

Результати оцінки регресійного рівняння (5)

Структурна реформа	Інфляція	Обмінний курс	Вступ в СОТ
<i>Distance</i> (-1)	0,062* (0,037)	0,073 (0,137)	0,020 (0,019)
<i>Distance</i> (-1) × <i>SR</i> (-1)	-0,004* (0,002)	-0,001 (0,001)	-0,033 (0,030)
<i>SR</i> (-1)	-0,015*** (0,003)	-0,005*** (0,002)	-0,113** (0,046)
$\Delta Y_{frontier}$	0,00004*** (0,00001)	0,0001*** (0,000009)	0,00009*** (0,00001)
Константа	0,222*** (0,061)	0,486** (0,208)	0,002 (0,030)
R^2	0,60	0,62	0,52

* За власними розрахунками.

позитивний ефект для регіонального економічного зростання³. Детальніше щодо інтерпретації рівняння (5) можна подивитись у [10]. Для оцінки рівняння (5) ми використали дані валового регіонального продукту на душу населення регіону, а також зростання ВРП на душу населення найрозвиненішого регіону; «відстань до лідируючого регіону», що вимірюється як різниця логарифмованих значень реального ВРП на душу населення регіону-лідера та кожного регіону відповідно; показники структурних змін: зміни у політиці щодо інфляційних процесів ми визначали значенням інфляції, у політиці щодо обмінного курсу – реальним ефективним обмінним курсом (РЕОК), і вступ до СОТ – фіктивною змінною, що дорівнює 1 після вступу України в Світову організацію торгівлі.

Результати оцінки рівняння (5) для трьох структурних реформ (вступ до СОТ, політика щодо обмінного курсу, політика щодо інфляційних процесів) подано в табл. 1, в дужках вказані стандартні відхилення сумісні з гетероскедастичністю та автокореляцією. Як бачимо, політика щодо зменшення інфляції має позитивний і значущий вплив як на регіональну конвергенцію, так і на регіональне економічне зростання. Такий результат співпадає з вищезгаданими результатами низки дослідників. Також політика ревальвації РЕОК дає позитивний ефект на зростання найбагатших регіонів (близьких до лідера), але є незначущою щодо бідніших регіонів і відповідно щодо регіональної конвергенції. І нарешті, спостерігаємо негативний вплив вступу в СОТ на зростання найбагатших регіонів і в той же час позитивний, але незначущий вплив на зростання бідніших регіонів і відповідно на регіональну конвергенцію. Подібний неоднозначний вплив приєднання до СОТ на економічне зростання країни отримав у своєму дослідженні А. Роуз [8], де одним з його пояснень такої ситуації є різниця у часі між де-юре та де-факто вступом у СОТ.

³ Аналогічно як з показником α_2 , негативне значення коефіцієнта α_3 для структурних реформ щодо зменшення інфляції та ревальвації буде вказувати на позитивний ефект від таких реформ.

Проведене дослідження дозволило нам зробити кілька висновків. По-перше, між регіонами України спостерігається безумовна конвергенція. Хоча протягом 2004-2008 рр. швидше мала місце дивергенція, тоді як протягом 2008-2010 рр. – конвергенція. Це справджується у випадку як для номінальних, так і реальних даних.

Результати дослідження підтверджують, що диспропорційність структури виробництва посилює нерівність між регіонами, а здійснення структурних реформ є необхідним кроком на шляху довгострокового економічного зростання та конвергенції між регіонами. Збільшення нерівності пояснюється тим, що, по-перше, раніше накопиченими структурними диспропорціями; по-друге, здійснення структурних змін та реформ погіршує загальну макроекономічну рівновагу протягом початкового періоду, але згодом економіка країни переходить на якісно новий рівень розвитку; по-третє, зміни носили в основному кон'юнктурний характер, що заохочувало розвивати ті сектори, де отримання прибутків є негайним; по-четверте, незважаючи на сприятливу економічну кон'юнктуру, зміни у структурі економіки, на жаль, не стали поштовхом для масштабних структурних реформ.

По-друге, згідно з результатами панельної регресії для 27 регіонів України протягом 2004-2010 рр., зниження інфляції має позитивний вплив як на конвергенцію, так і на економічне зростання загалом. Такий результат вказує на те, що політика щодо таргетування інфляції для України є досить ефективним заходом як у подоланні дивергенції між регіонами, так і в стимулюванні регіонального економічного зростання. Своєю чергою, ревальвація реального ефективного курсу не сприяє регіональній конвергенції у короткостроковому періоді, проте є важливим чинником економічного зростання розвинених регіонів. На нашу думку, такий результат підтверджує доцільність запровадження режиму де-факто плаваючого валютного курсу. Хоча вступ до СОТ показав негативний вплив на економічне зростання більш розвинених регіонів, це може частково пояснюватись короткостроковістю цього ефекту в нашому дослідженні різницею у часі в де-юре та де-факто вступі країни до СОТ.

Список використаних джерел

1. Barro R. J. Economic Growth / Barro R.J. & Sala-I-Martin X// MIT Press, Cambridge. – 1995. – 645 p.
2. IMF Country Report: Republic of Poland (Selected Issues) // IMF. – 2006. – Country Report No. 06/392. – 83 p.
3. Johnson S. Structural Reforms and Economics Performance in Advanced and Developing Countries // IMF Research Publication. – 2008. – 50 p.
4. Konya I. Convergence and distortions: the Czech Republic, Hungary and Poland between 1996-2009 // MNB Working Papers 6. – 2011. – 32 p.
5. Lin, Justin Yifu. New structural economics: a framework for rethinking development / by Justin Yifu Lin //The World Bank. – Washington D.C. – 2012. – 388 p.
6. Mykhnenko V. Ukraine's diverging space-economy: The Orange Revolution, post-soviet development models and regional trajectories / V. Mykhnenko, A. Swain // European Urban and Regional Studies. – 2010. – 17: 141.
7. Rigney, D. The Matthew effect: How advantage begets further advantage / D. Rigney // New York: Columbia University Press. – 2010. – 176 p.

8. Rose A. Do We Really Know That the WTO Increases Trade? / A. Rose // The American Economic Review. – Vol. 94, No. 1. – 2004. – pp. 98-114.
9. Sala-i-Martin, X. X. Regional Cohesion: Evidence and Theories of Regional Growth and Convergence / X. X. Sala-i-Martin // European Economic Review, Elsevier. – vol. 40(6). – 1996. – p. 1325-1352.
10. Spilimbergo A. Structural reforms and regional convergence / A. Spilimbergo, N. Xingyuan Che // IMF Working Paper. – WP/12/106. – 2012. – 35 p.
11. Державне управління регіональним розвитком України : [монографія] / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
12. Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні: монографія / [Балакірева О. М., Головенько В. А., Дмитрук Д. А. та ін.]; за ред. О. М. Балакіревої; НАН України. Ін-т екон. та прогноз. – К., 2011. – 592 с.
13. Раєвнева Є. В. Использование индекса неравномерности Тейла в анализе диспропорций регионального развития / Є. В. Раєвнева, А. Ю. Бобкова // БизнесИнформ. – 2010. – № 5 (2). – С. 44-47.
14. Статистичний збірник «РЕГІОНИ УКРАЇНИ» / За ред. О. Г. Осауленка ; Державний комітет статистики України. – К., 2010.
15. Стратегічний моніторинг розвитку регіонів у січні-грудні 2011 року : [аналітична записка] / Національний інститут стратегічних досліджень. – К., 2012. – 48 с.
16. Филиппова І. Г. Інфляція і перерозподіл доходу в Україні / І. Г. Филиппова, В. Г. Сумцов // Часопис економічних реформ. – 2011. – №3. – 2011. С. 10-17.

Прутула Я. Я., Кузенко Н. В. Структурные реформы и региональная конвергенция в Украине.

Исследуются проблемы региональной конвергенции в Украине. Для определения неравенства между регионами Украины вычислено индекс Тейла, а также индекс структурных изменений. С помощью эконометрических методов обоснована необходимость проведения структурных реформ с целью усиления региональной конвергенции.

Ключевые слова: структурные реформы, региональная конвергенция, структурные изменения, индекс Тейла.

Prytula Ya. Ya., Kuzenko N. V. Structural Reforms and Regional Convergence in Ukraine.

The problems of regional convergence in Ukraine are examined. To determine the disparities between regions of Ukraine the Theil index and the index of structural changes are calculated. Using econometric methods the importance of structural reforms' implementation in order to strengthen the regional convergence is stressed.

Key words: structural reforms, regional convergence, structural changes, Theil index.

Надійшло 29.01.2013 р.